

Të dhëna bazike të lëndës	
Njësia akademike:	Fakulteti Juridik
Titulli i lëndës:	E Drejta Ndërkombëtare për të Drejtat e Njeriut
Niveli:	Studime Themelore
Statusi lëndës:	Obligative
Viti i studimeve:	I
Numri i orëve në javë:	3 + 2
Vlera në kredi – ECTS:	6
Koha / lokacioni:	
Mësimdhënësi i lëndës:	Dr. Remzije Istrefi, Dr. Qerim Qerimi, Dr. Iliriana Islami, Dr. Besfort Rrecaj
Detajet kontaktuese:	iliriana.islami@uni-pr.edu , remzie.istrefi@uni-pr.edu , qerim.qerimi@uni-besfort.rrecaj@uni-pr.edu .
Përshkrimi i lëndës	<p>Kjo lëndë ka për qëllim parësor që të ofrojë një studim të rendit publik ndërkombëtar të të drejtave të njeriut. Si struktura institucionale, ashtu dhe korniza ligjore në fuqi për mbrojtjen e të drejtave të njeriut, dhe mekanizmat për zbatimin e kësaj kornize, -- duke përfshirë këtu dhe një analizë kritike të përshtatshmërisë së strukturës aktuale institucionale dhe zbatuese, -- paraqesin thelbin e përmbajtjes dhe të interesimit të kësaj lënde.</p> <p>Përveç hetimit të kornizës ligjore dhe institucionale të Kombeve të Bashkuara dhe të sistemeve rajonale për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut, kjo lëndë po ashtu synon ekzaminimin e zhvillimit të diskursit dhe lëvizjes për të drejtat e njeriut, veçanërisht nga viti 1945.</p> <p>Qëllimet e tjera të lëndës kanë të bëjnë me analizën dhe shqyrtimin e dispozitave, rasteve, standardeve dhe shkeljeve të të drejtave të njeriut, si dhe masave në dispozicion kundër këtyre shkeljeve në sistemin ekzistues ndërkombëtar dhe në sistemet rajonale të të drejtave të njeriut. Një përqendrim tjetër i veçantë i kësaj lënde është shqyrtimi i kornizës kushtetuese dhe institucionale për të drejtat e njeriut në zbatim në Kosovë, përfshirë zbatimin në praktikë të të drejtave të</p>

	<p>mbrojtura kushtetuese në rendin juridik të Kosovës. Kjo do të bëhet përmes analizës së një sërë rastesh të zgjedhura gjyqësore nga jurisprudenca e Gjykatës Kushtetuese të Kosovës.</p> <p>Përfundimisht, struktura e kësaj lënde është e organizuar në një mënyrë që në thelb përfshinë tri shtylla kryesore, dhe ka për qëllim: (1) Së pari, të ofrojë një hyrje konceptuale për të drejtat e njeriut; (2) së dyti, të paraqesë dimensionin institucional të sistemit ndërkombëtar (përfshirë atë rajonal dhe vendës) për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut, dhe (3) së treti, të analizojë dhe studiojë çështje, raste dhe të drejta specifike të njeriut.</p>
<p>Qëllimet e lëndës:</p>	<p>Kjo lëndë ka për qëllim të ofrojë një studim të së drejtës, teorisë dhe praktikës së të drejtave të njeriut ë njohura ndërkombtarisht. Ideja është që studentëve t’u ofrohet një perspektivë e informuar dhe kritike në lidhje me institucionet dhe instrumentet ndërkombëtare që artikulojnë të drejtat e njeriut, si dhe me mekanizmat e brendshëm ose shtetëror ligjorë që pvrdoen për zbatimin e të drejtave të njeriut.</p>
<p>Rezultatet e pritura të nxënies:</p>	<p>Pas përfundimit me sukses të kësaj lënde, studentët janë në gjendje të:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kuptojnë dhe shpjegojnë origjinat intelektuale, kuptimin dhe zhvillimin e diskursit dhe të lëvizjes së të drejtave të njeriut; 2. Kuptojnë dhe shpjegojnë sistemin aktual botëror të të drejtave të njeriut, si burimet ashtu dhe institucionet dhe instrumentet kryesore ligjore në fuqi; 3. Kuptojnë dhe shpjegojnë sistemet rajonale për të drejtat e njeriut, veçanërisht sistemin evropian të mbrojtjes dhe promovimit të të drejtave të njeriut; 4. Njohin dhe përdorin procedurat e përdorura për mbrojtjen e të drejtave të

	<p>njeriut, si në nivel të Kombeve të Bashkuara ashtu dhe në nivel rajonal;</p> <p>5. Njohin dhe kuptojnë aspekte specifike të të drejtave të njeriut, si për shembull të drejtën në jetë dhe të drejtën në gjykim të drejtë, të drejtat e pakicave, të drejtën për vetëvendosje, ndalimin e diskriminimit, mbrojtjen e refugjatëve, të drejtën e azilit, të drejtat e njeriut në konflikte të armatosura, si dhe sfidat në realizimin e këtyre të drejtave; dhe</p> <p>6. Përdorin dhe analizojnë raste dhe dokumente ligjore në kontekst të problemeve konkrete në botën reale.</p>
--	---

Kontributi në ngarkesën e studentit (gjë që duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënit të studentit)

Aktiviteti	Orë	Ditë/javë	Gjithësej
Ligjërata	3	1	42
Ushtrime teorike/laboratorike	2	1	28
Punë praktike	-	-	-
Kontaktet me mësimdhënësin/konsultimet	1	1	14
Ushtrime në teren	-	-	-
Kollokfiime,seminare	2	2 / semestër	4
Detyra të shtëpisë			
Koha e studimit vetanak të studentit (në bibliotekë ose në shtëpi)	2	14	28
Përgaditja përfundimtare për provim	1	14	14
Koha e kaluar në vlerësim (teste,kuiz,provim final)	10	1 / semestër	10
Projektet,prezentimet ,etj	15	1 / semestër	15
Totali			155

Metodologjia e mësimdhënies:

Metodologjia e mësimdhënies që do të përdoret në zbatimin e programit të kësaj lënde mbështetet në analizën e thellë të materialeve të përzgjedhura sipas udhëzimit të profesorit të lëndës. Studentët duhet të ballafaqohen me problemet e jetës së përditshme të hulumtimit dhe interpretimit, të zgjedhura midis atyre më të shpeshta dhe tipike në

	<p>proceset vendimmarrëse dhe të ligjbërjes ndërkombëtare në fushën e të drejtave të njeriut, me prioritet ndaj atyre që kanë ose mund të kenë një korrelacion më të përafërt me përvojat dhe nevojat në Kosovë. Me fjalë të tjera, nuk do të prezantohen vetëm rregullat themelore në burimet e përshkruara, por problemet më të shpeshta që shfaqen gjatë aplikimit të tyre, për të ndriçuar strukturën e tyre dhe problemet interpretuese që lidhen me to.</p> <p>Do të bëhet, gjithashtu, <i>përpyetje</i> për një ekuilibrim të përhapjes së njohurisë mbi tiparet kryesore të sistemit institucional ndërkombëtar dhe nocioneve më të specializuara, ndonëse orientimi parësor do të jetë—i motivuar nga filozofia udhëheqëse në këtë rast—se njohuria bazë mund të përftohet lehtë si derivat i diskutimit të përqendruar në probleme të specializuara, përparësia e të cilës empirikisht qëndron në një shkallë më të lartë probabiliteti të ngritjes apo rritjes së aftësisë ose shkathtësisë dhe kapacitetit për të zotëruar nocione më specifike dhe për të vepruar në kontekste më praktike.</p> <p>Me qëllim të përgatitjes sa më të mirë, kërkohet që paraprakisht të lexohen materialet për temën e cila diskutohet në orën(-t) pasuese, për të krijuar një kuptim të <i>përgjithshëm</i> dhe <i>familjarizim</i> me materialin dhe tërësinë e ndryshueshmërinë e temave që do të diskutohen në ligjërata.</p> <p><u>Shënim:</u> Ju lutem vëreni se ky është një projekt plan-program dhe mund të ndryshohet, përmirësohet apo përshtatet gjatë zhvillimit të lëndës për qëllime të rezultatit më të mirë.</p>
<p>Metodat e vlerësimit:</p>	<p>Do të ketë një testim mes-semestral dhe një testim përfundimtar, që do të mbulojnë, përveç nëse u thuhet ndryshe, materialet e detyrueshme për lexim, si shtesë e asaj që është thënë në ligjërata dhe ushtrime. Vlerësimi do të jetë si në vijim:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Testi mes-semestral: 40 për qind (%) - Testi përfundimtar: 50 për qind (%) - Pjesëmarrja aktive dhe e rregullt në ligjërata: 10 për qind (%) <p>Do të ketë një politikë rigoroze në përcaktimin e vijueshmërisë së lëndës dhe çfarëdo mungese, e jo më tepër se tri, do të trajtohet me kujdes të shtuar.</p> <p>Si shtesë e metodës së vlerësimit të shpallur si më sipër, pjesëmarrja cilësore ose përmbajtjesore në diskutimet gjatë ligjëratave dhe/ose ushtrimeve mund të vlerësohet edhe me 10 për qind (%) të tjerë. Nëse pjesëmarrja, në <u>cilësi dhe përmbajtje</u>, është e mjaftueshme për të marrë këtë përqindje, vendimi përfundimtar për të përcaktuar këtë i takon profesorit të lëndës.</p> <p>Rezultati përfundimtar, pra, do të përcaktohet nga rezultati i akumuluar në dy testet e organizuara gjatë semestrit (mes-semestral dhe përfundimtar) dhe vijueshmëria në ligjërata.</p> <p>Një minimum prej 55 për qind (%) është i nevojshëm për notë pozitive kaluese.</p>
Literatura	
Literatura bazë:	<ul style="list-style-type: none"> • GENTIAN ZYBERI DHE QERIM QERIMI, E DREJTA NDËRKOMBËTARE E TË DREJTAVE TË NJERIUT (2015); • ZEJNULLAH GRUDA, MBROJTJA NDËRKOMBËTARE E TË DREJTAVE TË NJERIUT (2010).
Literatura shtesë:	<ul style="list-style-type: none"> • RAIJA HANSKI DHE MARKKU SUKSI, HYRJE NË MBROJTJEN NDËRKOMBËTARE TË TË DREJTAVE TË NJERIUT (INSTITUTI PËR TË DREJTAT E NJERIUT, UNIVERSITETI I ABO AKADEMISË, 1999); • PËR NJË REND PUBLIK EUROPIAN (VENDIME TË ZGJEDHURA TË GJYKATËS EUROPIANE TË TË DREJTAVE TË NJERIUT, VËLLIMI I; TIRANË, 2001);

	<ul style="list-style-type: none"> • RASTET KRYESORE TË KOMITETIT PËR TË DREJTAT E NJERIUT (PËRMBLEDHUR NGA RAJJA HANSKI DHE MARTIN SCHEININ, 2003); • LOUIS HENKIN ET AL., HUMAN RIGHTS (FOUNDATION PRESS, 2009); • HENRY J. STEINER & PHILIP ALSTON, INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS IN CONTEXT: LAW, POLITICS, MORALS (OXFORD UNIVERSITY PRESS, 2000).
Plani i dizajnuar i mësim:	
Java	Ligjërata që do të zhvillohet
<i>Java e parë:</i>	HYRJE & KUPTIMI DHE HISTORIKU I TË DREJTAVE TË NJERIUT <i>- Përmbajtja, organizimi dhe kërkesat e lëndës; metodologjia e mësimdhënies; dhe metoda e vlerësimit</i> <i>- Origjinat dhe kuptimi i të drejtave të njeriut</i>
<i>Java e dytë:</i>	BURIMET E TË DREJTËS NDËRKOMBËTARE PËR TË DREJTAT E NJERIUT
<i>Java e tretë:</i>	SISTEMI I KOMBEVE TË BASHKUARA PËR TË DREJTAT E NJERIUT: INSTRUMENTET DHE INSTITUCIONET
<i>Java e katërt:</i>	“KARTA NDËRKOMBËTARE E TË DREJTAVE”: DEKLARATA UNIVERALE PËR TË DREJTAT E NJERIUT DHE PAKTET PËR TË DREJTAT E NJERIUT
<i>Java e pestë:</i>	SISTEMET RAJONALE TË MBROJTJES DHE PROMOVIMIT TË TË DREJTAVE TË NJERIUT: SISTEMI EVROPIAN I TË DREJTAVE TË NJERIUT
<i>Java e gjashtë:</i>	TË DREJTAT E NJERIUT NË RENDIN JURIDIK TË KOSOVËS
<i>Java e shtatë:</i>	TESTI MES-SEMESTRAL
<i>Java e tetë:</i>	E DREJTA NË JETË DHE NDALIMI I TORTURËS OSE TRAJTIMIT APO NDËSHKIMIT MIZOR, ÇNJERËZOR OSE DEGRADUES
<i>Java e nëntë:</i>	E DREJTA NË GJYKIM TË DREJTË DHE E DREJTA E PRIVATËSISË
<i>Java e dhjetë:</i>	E DREJTA PËR ARSIM DHE E DREJTA NË PRONË
<i>Java e njëmbëdhjetë:</i>	NDALIMI I DISKRIMINIMIT (DHE E DREJTA PËR ZHDËMTIM NË RAST SHKELJESH TË RËNDA TË TË DREJTAVE TË NJERIUT)

Java e dymbëdhjetë:	MBROJTJA E PAKICAVE & E DREJTA E VETËVENDOSJES
Java e trembëdhjetë:	TË DREJTAT E NJERIUT NË NJË KOHË NDRYSHIMESH: SFIDAT DHE PERSPEKTIVAT
Java e katërbëdhjetë:	TË DREJTAT E NJERIUT NË KONFLIKTE TË ARMATOSURA
Java e pesëmbëdhjetë:	TESTI PËRFUNDIMTAR

Politikat akademike dhe rregullat e mirësjelljes:

Pjesëmarrja në ligjerata dhe ushtrime është formalisht e detyrueshme dhe praktikisht shumë e rëndësishme. Studentët kërkohet që të jenë të regullt në ligjërata dhe ushtrime. Ata inkurajohen që gjithmonë të kërkojnë sqarime gjatë ligjëratave dhe ushtrimeve. Profesorët dhe asistentët do të jenë në dispozicion për sqarime shtesë dhe konsultime me studentët.

Studentët kanë për obligim që pas çdo ligjerate të lexojnë së paku literaturën që u është caktuar dhe të kryejnë detyrat dhe esetë që do t'u jepen. Ata do të mbështeten gjatë gjithë kohës për të përvetësuar programin. Studentët inkurajohen që të përcjellin lajmet / zhvillimet relevante në media dhe të pyesin në lidhje me ecuritë dhe problemet që ndërliken me të drejtat e njeriut dhe të hapin diskutime lidhur me to.